

Ministerie van Defensie

Informatie- bijeenkomst Nationaal Programma Ruimte voor Defensie

Gemeente Enschede, Overijssel | 03 september 2024

ERNSTIG VERSLECHTERDE VEILIGHEIDSSITUATIE

Wereldwijd ervaren landen steeds meer dreiging door verschuivende machtsverhoudingen. Al jaren versterken potentiële tegenstanders hun krijgsmachten. Steeds vaker is sprake van hybride conflictvoering: desinformatie beïnvloedt onze democratieën en cyberaanvallen bedreigen de vitale infrastructuur. De ruimte militariseert en schaarse grondstoffen leiden vaker tot conflict. Het doel is telkens hetzelfde: de stabiliteit ondermijnen om invloed en macht te kunnen verwerven.

**Sterker, door vaker en
realistischer te trainen**

5 juli 2023
Start Nationaal
Programma Ruimte
voor Defensie
(kamerbrief NPRD)

18 dec 2023 – 12 feb 2024
Terinzagelegging NRD,
voor het indienen van
zienswijzen

31 mei 2024
Reactie Ministerie
van Defensie op
ingediende zienswijzen
(nota van antwoord)

September 2024
Voorlopige
onderzoekresultaten
planMER gereed

Begin 2025
Afronding planMER

Begin 2025
Vaststelling **Ontwerp**
Nationale Beleidsvisie
NPRD door het
kabinet (inclusief
voorkeursalternatieven)

2025
Reactie Ministerie
van Defensie
op ingediende
zienswijzen
(nota van antwoord)

15 dec 2023
Vaststelling Notitie reikwijdte
en detailniveau (NRD) door
het kabinet, als startschot
voor het onderzoek naar de
milieueffecten (planMER)

Januari t/m september 2024
Onderzoek naar de
milieueffecten van de
verschillende ruimte-
behoeften (planMER)

Juni – Juli 2024
Informatiebijeenkomsten
in iedere provincie

September – December 2024

- Aanvullende regionale informatiebijeenkomsten voor locatie specifieke behoeften (met directe ruimtebehoefte)
- Gesprekken tussen Defensie en medeoverheden over de uitkomsten van de onderzoeken en mogelijke (voorlopige) voorkeursalternatieven

Begin 2025
Terinzagelegging Ontwerp
Nationale Beleidsvisie
NPRD, voor het indienen
van zienswijzen

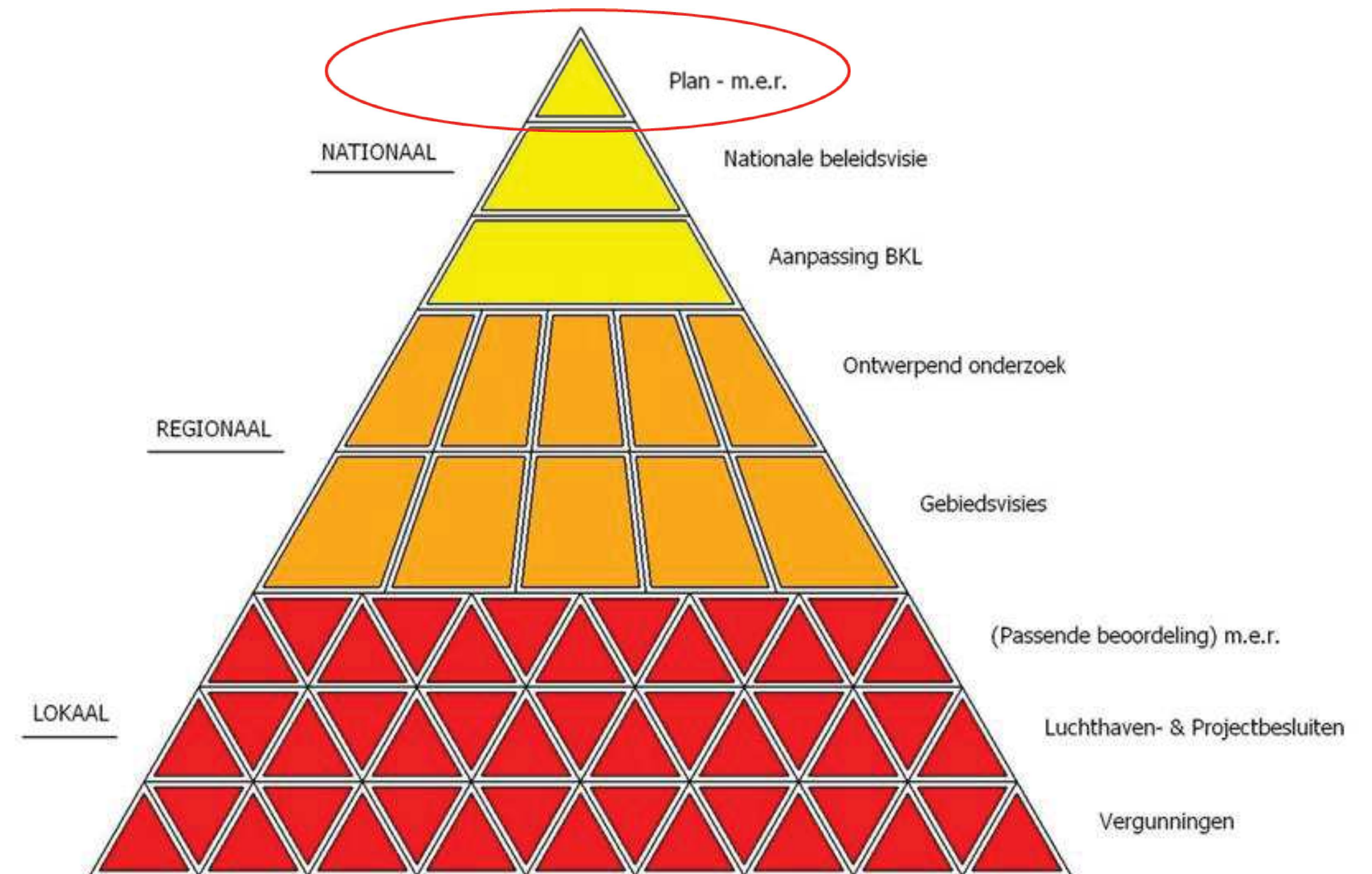
2025
Vaststelling Nationale
beleidsvisie NPRD
door kabinet

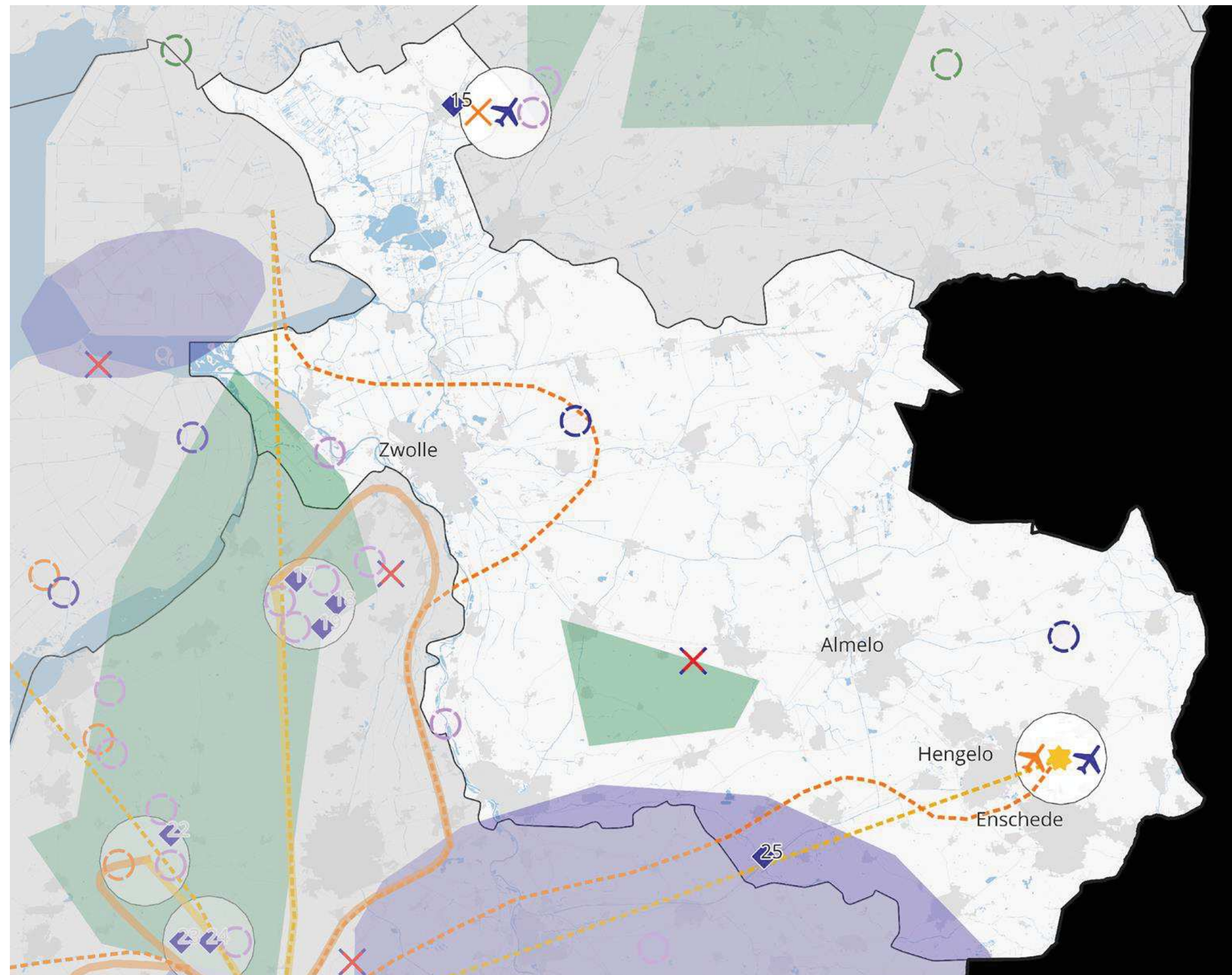
Wat is de rol van het planMER en planning

1. Een planMER is een onderzoeksrapport waarin:
 - a. de impact van de voorgenomen behoeften op de fysieke leefomgeving (dus breder dan alleen milieu) wordt onderzocht.
 - b. alternatieven worden onderzocht.
 2. Voor de alternatieven worden voor relevante thema's de effecten op de fysieke leefomgeving in beeld gebracht.
 - a. De alternatieven kunnen daardoor met de huidige situatie/referentiesituatie én onderling vergeleken worden.
 3. Het planMER biedt een transparant en navolgbaar rapport waarin deze effecten beoordeeld zijn. Er vindt hierin geen weging plaats. Dat is aan de politieke besluitvorming.
1. Het planMER betreft onderzoek 'op hoofdlijnen' om tot een voorkeursalternatief te komen. Hierna vindt in diverse fases nog veel nader en gedetailleerder onderzoek plaats.

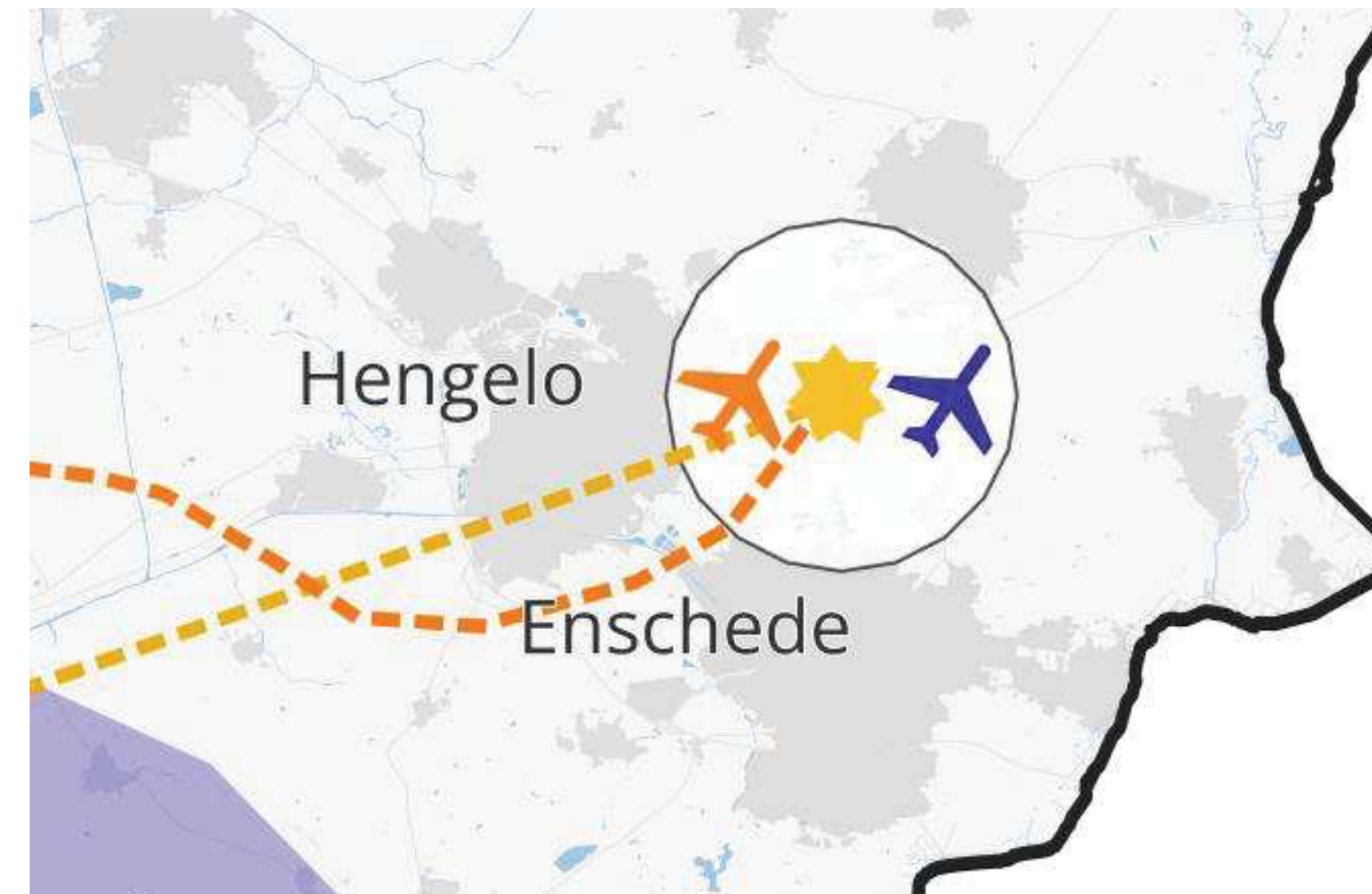
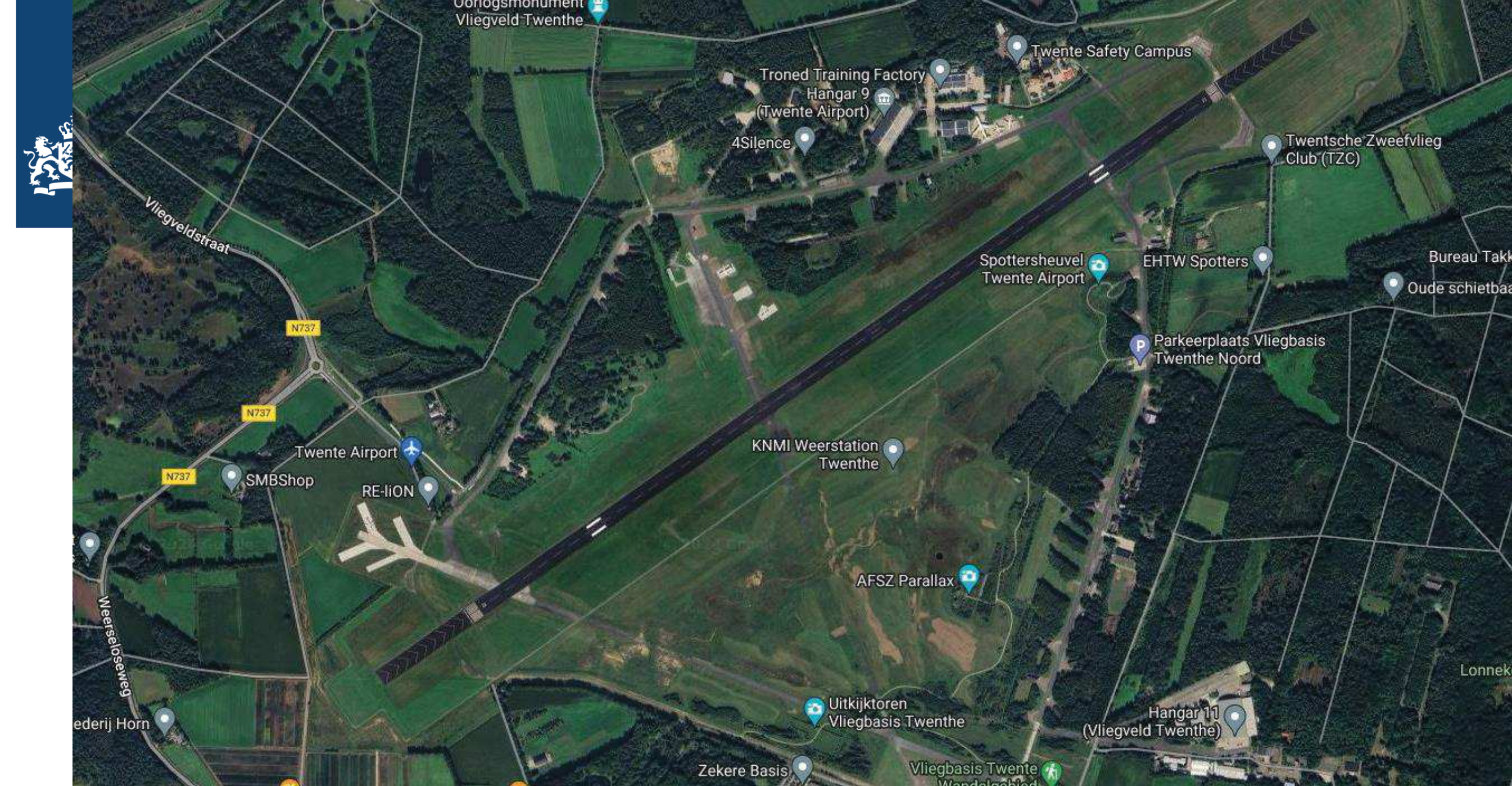
Provincie Overijssel

- Helikopterslandingsplaatsen
 - Versterken en concentreren van ondersteunende eenheden
 - Extra locatie grootschalige munitieopslag
 - Nieuwe munitieopslag SIC
 - Uitbreiding van het bestaande springterrein Reek
 - Nieuw terrein voor oefenen met explosieven (springterrein)
 - Oefengebied
 - Oefenen in verstedelijkt gebied
 - Amfibisch oefengebied
 - Gegarandeerde havencapaciteit Host Nation Support
 - Toename gebruik jachtvliegtuigcapaciteit
 - Korte/smalle onverharde landingsbaan tactisch luchttransport
 - Onbemande drones**
 - Stationering onbemande drones voor cargo
 - Corridors naar oefengebieden alternatief 1: Directe vliegroute van en naar oefengebieden
 - Corridors naar oefengebieden alternatief 2: Zoveel mogelijk vermijden van gevoelige gebieden
 - Corridors naar Deelen alternatief 1: Directe vliegroute van en naar oefengebieden
 - Corridors naar Deelen alternatief 2: Zoveel mogelijk vermijden van gevoelige gebieden
- Laagvlieggebieden**
 - Alternatief 1: Huidige laagvlieggebieden
 - Alternatief 2: Nieuwe laagvlieggebieden
 - Onbemande maritieme helikopters**
 - Onbemande maritieme helikopters
 - Alternatief 1: Directe route
 - Alternatief 2: Langs vaarroute
 - Alternatief 3: Ontzien van kwetsbare gebieden
 - Locatiespecifieke behoeften

Twente Airport als alternatief

- **Behoefte 8: toename gebruik jachtvliegtuigcapaciteit**
- **Behoefte 10: Stationering en corridors drones voor cargo**
- **Behoefte 13: Korte /smalle onverharde landingsbaan tactisch luchttransport**

Ministerie van Defensie

Behoefte 8 toename gebruik jachtvliegcapaciteit

Overijssel | 3 september 2024

Wat is de behoefte?

Defensie zoekt ruimte voor 2300 extra sorties per jaar voor periode van verhoogde waakzaamheid en paraatheid (*Peace time Vigilance* fase).

Toename voor:

1. Grootschalige NAVO-oefeningen;
2. Beddown van internationale vliegtuigen tbv troepenopbouw;
3. Agile Combat Employment (ACE), een netwerk van diverse vliegvelden zodat vliegtuigen kunnen rouleren.

Te onderzoeken alternatieven

Alternatieven die in de plan-MER worden onderzocht:

- **Uitbreiding van de huidige jachtvlieglocaties (vliegbases Leeuwarden en Volkel);**
- **1 extra jachtvliegtuiglocatie, tijdelijk of permanent (Vliegbases Eindhoven, Gilze-Rijen, Woensdrecht, De Peel of samenwerken met een civiele luchthaven);**
- **2 extra jachtvliegtuiglocaties, tijdelijk of permanent (Vliegbases Eindhoven, Gilze-Rijen, Woensdrecht, De Peel en/of samenwerken met een civiele luchthaven).**

Aanvullingen op NRD civiele luchthavens: Eelde, Lelystad en **Twente**.

In het plan worden de effecten van 2300 en 1150 sorties per locatie in beeld gebracht. (verdeling behoefte over 1 of 2 locaties)

Uitbreidingsalternatieven

- Alternatief 1: Uitbreiding van de bestaande jachtvliegtuiglocaties
- Alternatief 2: Toevoegen één extra jachtvliegtuiglocatie (voor tijdelijk of permanent gebruik)
- Alternatief 3: Toevoegen twee extra jachtvliegtuiglocaties (voor tijdelijk of permanent gebruik)
- Aanvullende alternatieven op civiele luchthavens

Welke onderzoeken worden uitgevoerd: Het beoordelingskader

Thema	Aspect	Toelichting
Gezonde en veilige leefomgeving	Geluid – hinder	Onderzoek naar het effect van het toevoegen van 1.150 en 2.300 sorties F35 op het aantal (ernstig) gehinderden
	Geluid – geluidzone	Beoordeling van het effect op (omvang van) de geluidzone
	Geluid – stiltegebieden	Beoordeling van de afstand van de geluidcontour tot stiltegebieden
	Luchtkwaliteit	Onderzoek naar de effecten op de concentraties stikstofdioxide en fijn stof
	Trillingen	Onderzoek naar mogelijke trillingshinder o.b.v. nabijheid woningen
	Gezondheid	Analyse van diverse milieuaspecten die invloed hebben op de gezondheid rondom luchthavens
Natuur	Beschermde natuurgebieden	Onderzoek naar de effecten op stikstofdepositie
	Biodiversiteit	Beschouwing van de impact op (beschermde) soorten, met name vogels
Ruimtegebruik	Recreatie	Impact op aanwezige recreatieve functies in de nabijheid van vliegbases
	Maneges	Aantal paardenhouderijen in de nabijheid van vliegbases
	Luchtvaartactiviteiten	Mogelijke impact op recreatieve, particuliere luchtvaart(activiteiten)
Defensiespecifiek	Geschiktheid militair gebruik	Mate waarin alternatieven voldoen aan wensen van Defensie
Raakvlakken	Woningbouwopgaven	Nabijheid van grote woningbouwopgaven in de omgeving van vliegbases
	Civiele luchtvaart	Mogelijke impact op civiele luchtvaart

Toevoegingen vanuit de zienswijzen

- Effecten op gezondheid
- Effecten op dieren, in het bijzonder paardenhouderijen
- Effecten op woningbouw

- Daarnaast veel verduidelijkende vragen rondom het onderzoek naar geluid, luchtkwaliteit en Natura 2000.

Ministerie van Defensie

Behoefte 10 Stationering en corridors drones voor cargo

Overijssel | 3 september 2024

Wat is de behoefte?

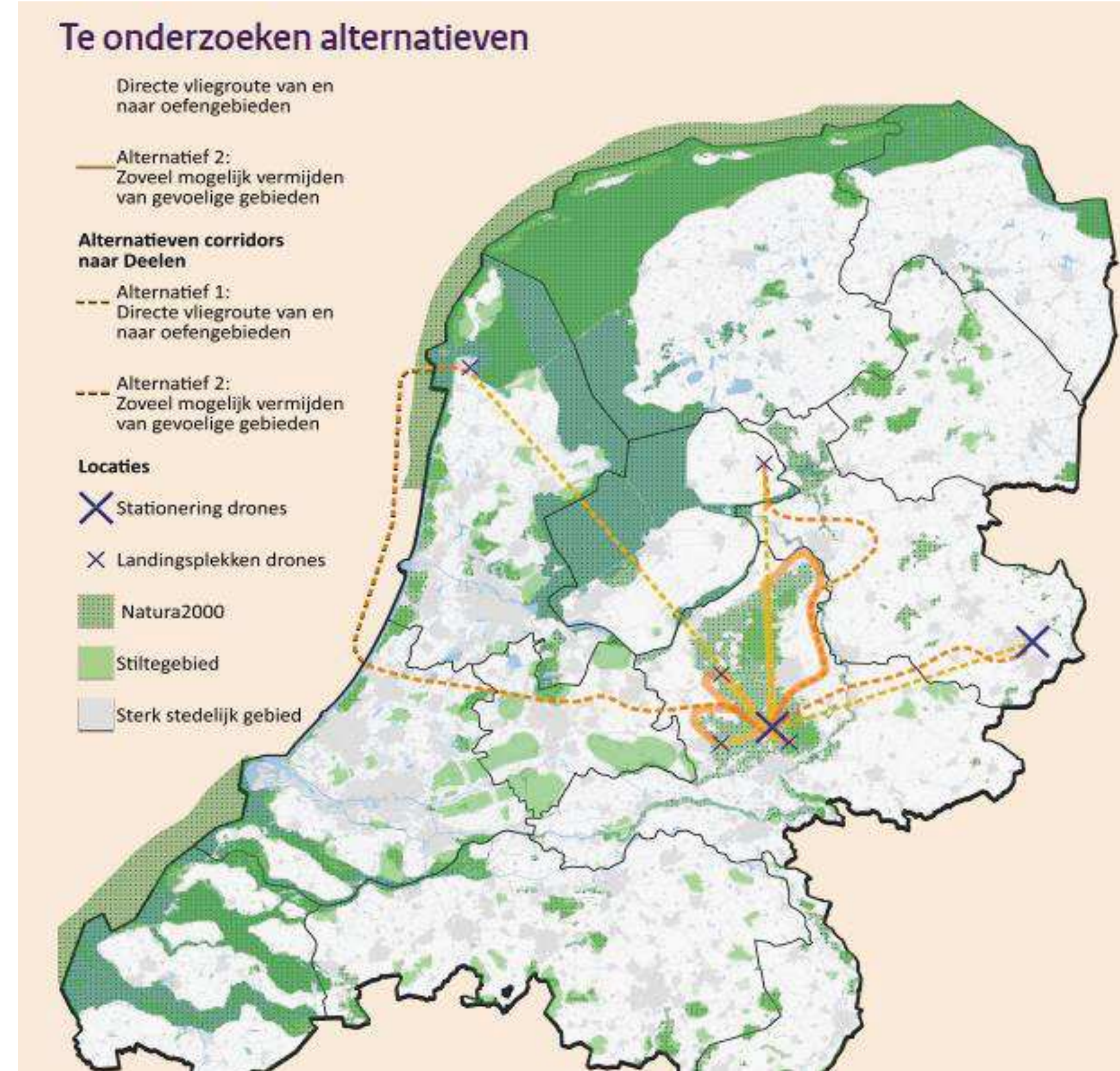
- Om ook te kunnen trainen en oefenen samen met de landmacht is ruimte nodig enerzijds op bestaande vliegbases en anderzijds corridors voor de cargo-drones naar één of meerdere oefengebieden. Dit optreden dient geïntegreerd uitgevoerd te kunnen worden met andere eenheden, in het kader van Multi domein optreden.
- Het gebruik van drones groeit in zowel gevechts- als transportomstandigheden
- Cargodrones (> 150 kg) maken 'the last tactical mile' sneller, veiliger en personeel-extensiever

Conceptueel

Te onderzoeken alternatieven

- Start- en landingslocatie is voorzien op VLB Deelen of van Twente Airport.
- De te bereiken oefengebieden zijn Arnhemse heide, Stroese zand, Ederheide-Ginkelseheide en ASK -west.
- De corridors zijn 4.000 (1219 meter) voet breed
- De verwachte vlieghoogte is circa 1.500 (457 meter) tot 4.000 voet (1219 meter) qua hoogte.

Beoordelingskader onderzoek en aanvullingen

Beoordelingskader onderzoek

Thema	Aspect	Toelichting
Gezonde en veilige leefomgeving	Geluid – hinder	Beschouwing van de mogelijke hinder o.b.v. nabijheid van geluidgevoelige objecten
	Geluid – stiltegebieden	Beoordeling van de nabijheid en doorsnijding van stiltegebieden
Natuur, landschap en cultureel erfgoed	Beschermde natuurgebieden	Onderzoek naar de effecten op beschermde natuurgebieden o.b.v. nabijheid en doorsnijding
	Biodiversiteit	Beschouwing van de impact op (beschermde) soorten, met name vogels
Ruimtegebruik	Recreatie	Impact op aanwezige recreatieve functies in de nabijheid van vliegbasis
	Luchtvaartactiviteiten	Mogelijke impact op recreatieve, particuliere luchtvaart(activiteiten)
Defensiespecifiek	Geschiktheid militair gebruik	Mate waarin alternatieven voldoen aan wensen van Defensie
Raakvlakken	Civiele luchtvaart	Mogelijke impact op civiele luchtvaart

Aanvullingen vanuit de zienswijzen

Onderdeel	Aanvulling op de NRD
Aangedragen alternatief	Twente Airport
Uitbreiding onderzoek	Uitbreiding van het onderzoek naar inpasbaarheid in het luchtruim en de effecten op andere luchtruimgebruikers.

Ministerie van Defensie

Behoefte 13 Korte /smalle onverharde landingsbaan tactisch luchtransport

Overijssel | 03 september 2024

Wat is de behoefte?

- Behoefte aan korte, smalle en onverharde landingsbaan (dirtstrip) voor tactische transportvliegtuigen
- Minimaal 240 vliegbewegingen per jaar
- Training van vliegtuigbemanning met 11 Luchtmobiele Brigade en Korps Commando Troepen

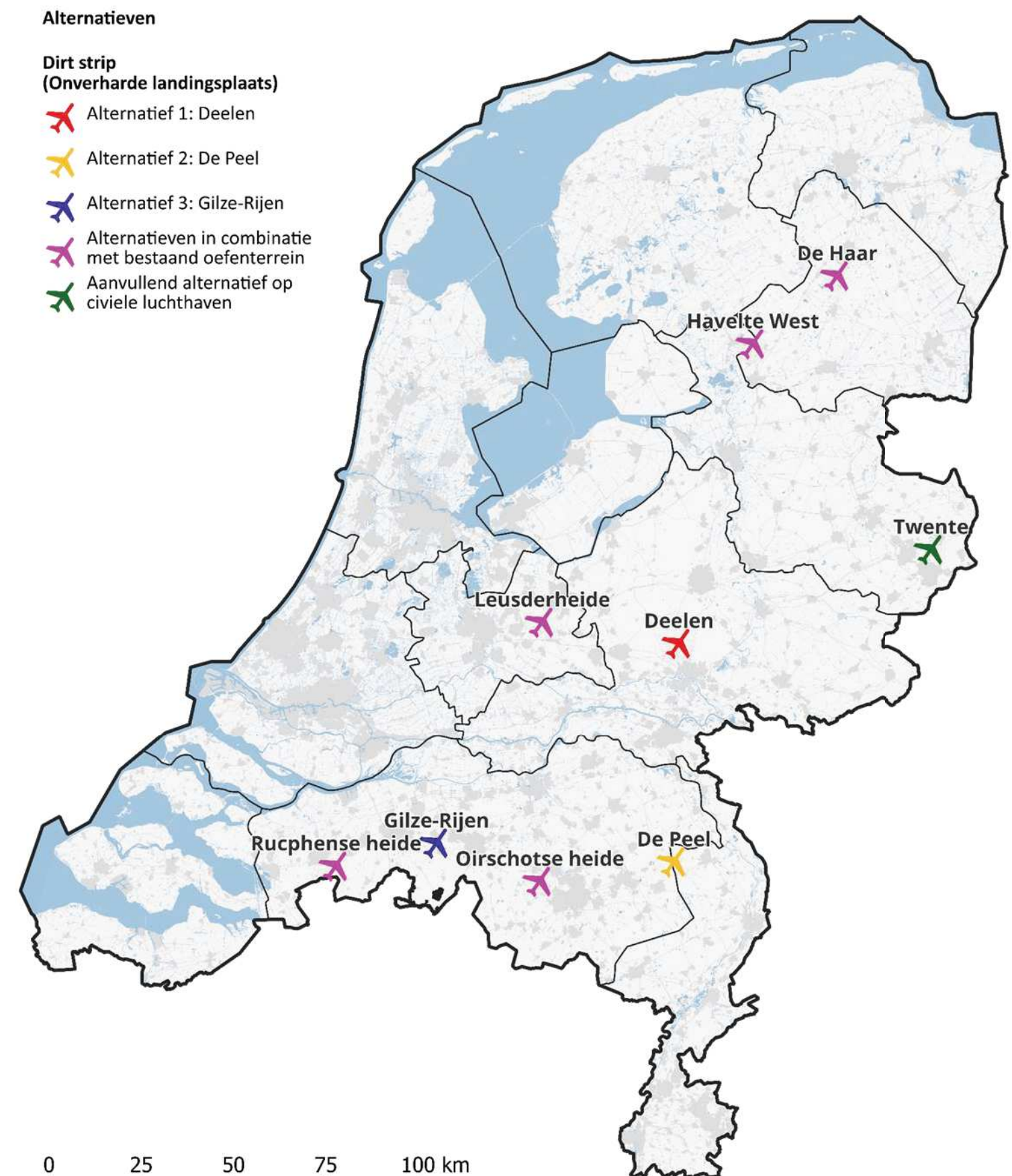

Te onderzoeken alternatieven

Alternatieven:

1. Vliegbasis Deelen
2. Vliegbasis De Peel
3. Vliegbasis Gilze-Rijen
4. Alternatieven in combinatie met bestaand oefenterrein
 1. De Haar
 2. Havelte West
 3. Leusderheide
 4. Rucphense Heide
 5. Oirschotse Heide
5. Aanvullend alternatief op civiele luchthaven
 1. Twente Airport

Ruimtebehoefte met een bovenregionale afweging
XIII: Korte/smalle onverharde landingsbaan tactisch luchttransport

Beoordelingskader onderzoek

Thema	Aspect	Toelichting
Gezonde en veilige leefomgeving	Geluid – hinder	Berekening van de geluidbelasting bij 240 en 625 vliegtuigbewegingen
		Beoordeling van de nabijheid van stiltegebieden
	Trillingen	Analyse van de mogelijke hinder o.b.v nabijheid van woningen
Natuur, landschap en cultureel erfgoed	Beschermde natuurgebieden	Berekening van de stikstofdepositie
	Biodiversiteit	Beoordeling van de gevoeligheid voor vogels
	Beschermde culturele erfgoedwaarden	Impact op beschermde culturele erfgoedwaarden op bestaande oefenterreinen
	Landschap	Impact op landschappelijke waarden
	Archeologie	Impact op archeologische verwachtingswaarde, beschermde gebieden en archeologische monumenten
Ruimtegebruik	Recreatie	Impact op aanwezige recreatieve functies in de directe omgeving
	Luchtvaartactiviteiten	Mogelijke impact op recreatieve, particuliere luchtvaart(activiteiten)
Defensiespecifiek	Geschiktheid militair gebruik	Mate waarin gebieden voldoen aan wensen van Defensie
Raakvlakken	Civiele luchtvaart	

Aanvullingen vanuit zienswijzen

Onderdeel	Aanvulling op de NRD
Meer specifieke locatie-alternatieven	Uitwerking voor het NRD-alternatief Bestaande oefenterrein: <ul style="list-style-type: none">• Havelte West, gemeente Westerveld, Drenthe en gemeente Steenwijk, Overijssel• De Haar, gemeente Assen, Drenthe• Leusderheide, gemeente Leusden, Utrecht• Oirschotse heide, gemeente Oirschot, Noord-Brabant• Rucphense heide, gemeente Rucphen, Noord-Brabant
Aangedragen alternatief	Twente Airport
Uitbreiding onderzoek	Uitbreiding onderzoek naar landschap, archeologie en erfgoed voor alternatieven op bestaande oefenterreinen.
	Uitbreiding van het onderzoek naar inpasbaarheid in het luchtruim en de effecten op andere luchtruimgebruikers.

VRAGEN?

